

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Aplikace etických teorií na vybraná dilemata sociálních pracovníků

Autor práce: Bc. Andrea Balíková

Obor studia: ESP

Posudek vypracoval: doc. Tomáš Machula, Ph.D., Th.D.

Datum: 12. 5. 2014

Předložená práce se zabývá řešením etických otázek v oblasti sociální práce se seniory. Je rozdělena do 5 kapitol, kde první stručně charakterizuje sociální práci v domovech pro seniory, druhá popisuje dilemata, s nimiž se sociální pracovník v těchto zařízeních setkává, třetí uvádí do základních etických teorií a čtvrtá se snaží tyto teorie aplikovat. Pátá kapitola je pak snahou o shrnutí a diskusi celé problematiky.

Pro výsledek pokládám za klíčovou třetí kapitolu, která je stanovením metodiky práce. Zde autorka předkládá tři etické teorie, jejichž výběr odůvodňuje tím, že jde o teorie nejčastěji používané (s. 37). V případě deontologie a teleologie to lze jistě akceptovat, ale zcela jistě ne v případě etiky péče, která je v zásadě klonem feministické etiky, poměrně nového směru, který není nijak originální, ale zdařile se veze na současné vlně zájmu o genderová studia, která jsou sama o sobě mnohem spíše ideologickým blábolem než solidním kritickým zkoumáním. Autorka si samozřejmě může pro aplikaci zvolit jakékoli teorie, ale postavení etiky péče vedle Kanta a utilitarismu z výše uvedeného důvodu působí opravdu nemístně.

Daný výběr je ovšem odůvodněn nejen poukazem na používanost teorií, ale také v návaznosti na článek Dohnalové et al. v časopise *Sociální práce / Sociální práce*. Problém je, že sám tento článek na výše zmíněné námítky příliš neodpovídá a trpí tedy stejným problémem. Částečně na to poukazují v kritické reakci i Jinek a Kříšťan, které autorka cituje, ale s jejich kritikou metodologie Dohnalové et al. se v podstatě nevyrovnává. Což je škoda, protože by to celou práci posunulo mnohem dál. Šlo by ovšem o velmi náročnou práci, nicméně by to rozhodně nebyla námaha vynaložená nadarmo.

V závěru autorka konstatuje, že etické teorie sice jsou důležité, ale že nemohou vyřešit etické dilema. Zůstává tedy u toho, že jí tyto teorie pomohou alespoň tříbit myšlenky. Tento poměrně stručný a skromný výsledek na první pohled koresponduje s Aristotelovou myšlenkou z počátku *Etiky Nikomachovy*, kde řecký filosof říká, že každá věda má jen tolik jistoty, kolik umožňuje její předmět, takže etika, jejímž předmětem je dosti nestabilní lidské chování z hlediska dobrého a zlého, příliš jistoty mít nemůže. Přesto, chceme-li o dobrém a zlém vynášet nějaké soudy, měli bychom mít nějaká kritéria. Ta nemusí řešit každou situaci s naprostou jistotou, ale neměla by vést k tomu, co autorka uvádí v závěru, že lze totiž v rámci jedné etické teorie dospět k více

odlišným závěrům. Pak by se totiž nejednalo o kritéria rozlišování dobrého a zlého, ale o kritéria tříbení myšlenek nebo něčeho podobného, co je samo sice bohu libé a užitečné, ale není to etika.

Proto bych rád pro obhajobu položil dle mého soudu zásadní otázku, zda rozlišení etických teorií, které autorka používá, je opravdu šťastné a jediné možné, nebo zda náhodou není scestné samotné kladení otázky po rozlišení etických teorií, které by bylo možno aplikovat ve stylu *evidence based approach*. Klíčovou otázkou totiž je, zda je dobro definované dobrým člověkem, nebo zda je dobrý člověk definován dobrem. Přístup, ze kterého autorka vychází, a který je v kontextu etiky pomáhajících profesí obrovsky rozšířený (kajícně přiznávám, že i já jsem se ho před lety v publikaci, kterou autorka cituje, držel), vychází z druhé možnosti. Nevede nás tato volba k dilematu nikoli v oblasti aplikace, ale v oblasti samotné volby metodiky? A nemohli bychom se jí volbou (samozřejmě odůvodněnou) první možnosti vyhnout?

Abych pouze nekritizoval (což činím nikoli ve snaze autorku zdeptat, ale ve snaze ukázat jí možné další perspektivy promýšlení celé problematiky), musím konstatovat, že se autorka práce poctivě snažila vyrovnat s etickými teoriemi nejen z pohledu sekundární literatury, ale i z literatury primární. To je třeba ocenit a uznat to, že její interpretační práce je na slušné úrovni. Stejně tak je tomu i u pasáží věnovaných sociální práci se seniory, které však mohu hodnotit nanejvýš jako poučený laik, neboť v této oblasti nejsem odborník.

Práci v každém případě doporučuji k obhajobě.

Tomáš Machula